

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
Навчально-науковий інститут денної освіти
Кафедра міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис)

Вікторія СТРИЛЕЦЬ

Ї

« 28 »   2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

*«Конкуренція та конкурентна поведінка компаній
у міжнародному бізнесі»*

освітня програма «Міжнародний бізнес»

спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини

галузь знань 29 Міжнародні відносини

ступінь вищої освіти бакалавр

Робоча програма навчальної дисципліни «Політичний розвиток та політичні системи країн світу» схвалена та рекомендована до використання в освітньому процесі на засіданні кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин

Протокол від 28 червня 2024 року № 10

Полтава 2024

Укладач: Туль С. І., к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин, директор Навчально-наукового інституту проєктів та підвищення кваліфікації

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми «Міжнародний бізнес» 292 Міжнародні економічні відносини ступеня бакалавр

Вікторія СТРИЛЕЦЬ
(підпис)
« 28 » 06 20 24 року

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1 – Опис навчальної дисципліни «Конкуренція та конкурентна поведінка компаній у міжнародному бізнесі»

Місце у структурно-логічній схемі підготовки	Пререквізити: основи міжнародного бізнесу, міжнародний бізнес, кон'юнктурний аналіз у міжнародному бізнесі, міжнародні економічні відносини, міжнародний маркетинг Постреквізити: тренінг: техніка укладання міжнародних комерційних контрактів, тренінг: техніка міжнародних комерційних переговорів	
Мова викладання	Українська, англійська	
Статус дисципліни - обов'язкова		
Курс/семестр вивчення	3 курс, 6 семестр	
Кількість кредитів ЄКТС/ кількість модулів	3	
Денна форма навчання:		
Кількість годин: 90 – загальна кількість:		
- лекції: 16 год.		
- практичні заняття: 20 годин		
- самостійна робота: 54 годин		
- вид підсумкового контролю: екзамен		
Заочна форма навчання:		
Кількість годин: 90 – загальна кількість:		
- лекції: 4 години		
- практичні заняття: 2 годин		
- самостійна робота: 84 годин		
- вид підсумкового контролю: екзамен		

Розділ 2. Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни – формування у майбутніх фахівців системи знань з щодо сучасних особливостей конкуренції та практичних навичок щодо специфіки конкурентної поведінки суб'єктів міжнародного бізнесу.

Таблиця 2 – Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Програмні результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач
<p>Ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку (ПРН10).</p> <p>Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі (ПРН13).</p> <p>Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків (ПРН24).</p> <p>Презентувати результати дослідження на базі яких, розробляються рекомендації та заходи з адаптації до змін міжнародного середовища (ПРН25).</p>	<p>Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними (СК08).</p>

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Конкурентоспроможність в ринкових умовах

Тема 1. Поняття, сутність та види конкуренції

Сутність конкуренції. Практика застосування основних концепцій міжнародної конкуренції. Біхейвіористський, структурний і функціональний підходи до з'ясування сутності конкуренції. Вплив конкуренції на поведінку компанії на ринку. Особливості поведінки компанії в умовах досконалої та недосконалої конкуренції. Основні форми міжнародної конкуренції. Основні види міжнародної конкуренції. Роль міжнародної конкуренції в економічному розвитку країни. Ринок як спільнота конкуруючих компаній.

Тема 2. Конкурентне позиціонування суб'єктів міжнародного бізнесу

Сутність конкурентного позиціонування компанії. Підходи суб'єктів міжнародного бізнесу до визначення ринкових позицій (позиціонування в свідомості споживача. Конкурентне позиціонування). Об'єкти і параметри конкурентного позиціонування компанії. Основні складові конкурентного середовища. Державна політика в сфері регулювання конкуренції. Рушійні сили ринку та інтенсивність конкуренції.

Тема 3. Конкурентні переваги суб'єктів міжнародного бізнесу

Сутність та співвідношення понять «ринкові чинники успіху», «ключові компетенції», «конкурентні переваги». Особливості конкурентних переваг міжнародних компаній. Сфери формування та реалізації конкурентних переваг суб'єктів міжнародного бізнесу. Види та джерела формування конкурентних переваг міжнародних компаній.

Модуль 2. Конкурентна поведінка компаній у міжнародному бізнесі

Тема 4. Особливості управління конкурентоспроможністю продукції компаній в системі міжнародного бізнесу

Поняття конкурентної поведінки суб'єктів міжнародного бізнесу. Види, чинники впливу та принципи формування конкурентної поведінки міжнародних компаній. Креативна конкурентна поведінка міжнародних компаній. Пристосовницька поведінка міжнародних компаній. Забезпечувальна (гарантуюча) конкурентна поведінка міжнародних компаній.

Тема 5. Стратегії конкурентної поведінки компаній у міжнародному бізнесі

Поняття конкурентної стратегії компанії. Аналіз поведінки компаній за умов реалізації різних конкурентних стратегій. Наступальні конкурентні стратегії компаній. Захисні конкурентні стратегії компаній. Кооперація в конкурентній поведінці компаній. Віолентна стратегія. Патієнтна (нішева) стратегія. Комутантна (сполучна) стратегія. Експлерентна (піонерна) стратегія.

Тема 6. Тактика конкурентної поведінки суб'єктів міжнародного бізнесу

Поняття тактики конкурентної поведінки суб'єктів бізнесу. Порівняння тактики та стратегії конкурентної поведінки компаній за критеріями їх відмінностей та взаємозалежності. Тактичні завдання компанії щодо забезпечення конкурентоспроможності. Види тактичних конкурентних позицій. Основні елементи конкурентної тактики компаній. Ринкові та інституціональні загрози конкурентоспроможності суб'єктів міжнародного бізнесу. Можливості їх послаблення за рахунок ефективної тактики конкурентної поведінки компаній.

Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни

Таблиця 4.1 – Тематичний план навчальної для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
Модуль 1. Конкурентоспроможність в ринкових умовах					
<p>Тема 1. Поняття, сутність та види конкуренції</p> <p>1. Поняття та сутність конкуренції.</p> <p>2. Основні концепції МК.</p> <p>3. Основні форми конкуренції.</p> <p>4. Основні види конкуренції.</p> <p>5. Роль конкуренції в економічному розвитку країни.</p>	2	<p>Практичне заняття 1</p> <p>1. Поняття та сутність конкуренції.</p> <p>2. Основні концепції МК.</p> <p>3. Основні форми конкуренції.</p> <p>Практичне заняття 2</p> <p>1. Основні види конкуренції.</p> <p>2. Роль конкуренції в економічному розвитку країни.</p>	4	<p>Презентація та захист доповіді за наступною тематикою:</p> <p>1. Види конкурентної поведінки та моделі взаємодії суб'єктів на ринку.</p> <p>2. Характеристика монополій: закрыта, відкрита, білетареальна, природна монополія.</p> <p>3. Еволюція поглядів на конкуренцію.</p>	9
<p>Тема 2. Міжнародна торгівля товарами та послугами на світовому ринку</p> <p>1. Сутність, об'єкти і параметри конкурентного позиціонування компанії.</p> <p>2. Основні складові конкурентного середовища.</p> <p>3. Державна політика у сфері регулювання конкуренції.</p> <p>4. Діагностика конкурентного середовища</p>	4	<p>Практичне заняття 3</p> <p>1. Сутність, об'єкти і параметри конкурентного позиціонування компанії.</p> <p>2. Основні складові конкурентного середовища.</p> <p>Практичне заняття 4</p> <p>1. Державна політика у сфері регулювання конкуренції.</p> <p>2. Діагностика конкурентного середовища</p>	4	<p>Презентація та захист доповіді за наступною тематикою:</p> <p>1. Вітчизняний досвід розроблення та реалізації програм підвищення конкурентоспроможності підприємства.</p> <p>2. Зарубіжна практика державного сприяння зростанню конкурентоспроможності національних експортерів.</p> <p>Наукові підходи до управління</p>	9

				конкурентоспроможністю національної економіки.	
Тема 3. Конкурентні переваги суб'єктів міжнародного бізнесу 1. Сутність поняття «конкурентні переваги». 2. Види та джерела конкурентних переваг міжнародних компаній. 3. Оцінювання формування конкурентних переваг міжнародних компаній. 4. Напрями забезпечення конкурентних переваг підприємства. 5. Характеристика методів забезпечення конкурентних переваг підприємства. 6. Суть основних стратегій управління конкурентоспроможністю підприємства.	4	Практичне заняття 5 1. Сутність поняття «конкурентні переваги». 2. Види та джерела конкурентних переваг міжнародних компаній. 3. Оцінювання формування конкурентних переваг міжнародних компаній. Практичне заняття 6 1. Напрями забезпечення конкурентних переваг підприємства. 2. Характеристика методів забезпечення конкурентних переваг підприємства. 3. Суть основних стратегій управління конкурентоспроможністю підприємства.	4	Підготувати доповіді за наступною тематикою: 1. Роль інновацій у забезпеченні конкурентних переваг фірми. 2. Шпіонаж та копіювання як джерела надбання конкурентних переваг. 3. Джерела формування конкурентних переваг. Властивості та види конкурентних переваг фірми.	9
Модуль 2. Конкурентна поведінка компаній у міжнародному бізнесі					
Тема 4. Типи конкурентної поведінки суб'єктів міжнародного бізнесу 1. Поняття конкурентної поведінки суб'єктів	2	Практичне заняття 7 1. Поняття конкурентної поведінки суб'єктів міжнародного бізнесу. 2. Види та принципи	4	Презентація та захист доповіді за наступною тематикою: 1. Графічний метод оцінки конкурентоспроможності товару. 2. Методи оцінки	9

<p>міжнародного бізнесу. 2. Види та принципи формування конкурентної поведінки міжнародних компаній. 3. Основні типи конкурентної поведінки суб'єктів міжнародного бізнесу.</p>		<p>формування конкурентної поведінки міжнародних компаній. Практичне заняття 8 1. Основні типи конкурентної поведінки суб'єктів міжнародного бізнесу.</p>	<p>конкурентоспроможності товару 3. Шляхи підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції. 4. Порядок оцінювання конкурентоспроможності продукції. 5. Методи досягнення конкурентоспроможності продукції. 6. Матричні методи оцінки конкурентоспроможності продукції.</p>	
<p>Тема 5. Стратегії конкурентної поведінки компаній у міжнародному бізнесі 1. Конкурентна стратегія: поняття і класифікація 2. Характеристика основних моделей конкурентних стратегій суб'єктів міжнародного бізнесу.</p>	2	<p>Практичне заняття 9 1. Конкурентна стратегія: поняття і класифікація 2. Характеристика основних моделей конкурентних стратегій суб'єктів міжнародного бізнесу.</p>	<p>Презентація та захист доповіді за наступною тематикою: 1. Графічні методи оцінки конкурентоспроможності фірми. 2. Ефективність маркетингової діяльності як показник конкурентоспроможності фірми. 3. Стандарти на систему управління якістю ISO 9000. Призначення та структура галузевих систем стандартів QS 9000, GMP. 4. Системи менеджменту якості. 5. Сертифікація систем якості: поняття, етапи проведення.</p>	9
<p>Тема 6. Тактика конкурентної поведінки суб'єктів міжнародного бізнесу.</p>	2	<p>Практичне заняття 10 1. Тактика конкурентної поведінки та її елементи.</p>	<p>Презентація та захист доповіді за наступною тематикою: 1. Стратегічні показники, що</p>	9

<p>1. Тактика конкурентної поведінки та її елементи.</p> <p>2. Тактичні конкурентні загрози.</p> <p>3. Особливості деяких моделей тактики конкурентної поведінки суб'єктів бізнесу.</p>		<p>2. Тактичні конкурентні загрози.</p> <p>3. Особливості деяких моделей тактики конкурентної поведінки суб'єктів бізнесу.</p>		<p>впливають на вибір тактики конкурентної поведінки суб'єктів міжнародного бізнесу.</p> <p>2. Структура системи конкурентних тактик фірми.</p> <p>3. Ринкові та інституціональні загрози конкурентоспроможності суб'єктів міжнародного бізнесу.</p> <p>4. Явище «лідера ринку» та типи конкурентної поведінки фірми.</p>	
Разом	16		20		54

Таблиця 4.2 – Тематичний план навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
Модуль 1. Конкурентоспроможність в ринкових умовах					
<p>Тема 1. Поняття, сутність та види конкуренції</p> <p>1. Поняття та сутність конкуренції.</p> <p>2. Основні концепції МК.</p> <p>3. Основні форми конкуренції.</p> <p>4. Основні види конкуренції.</p> <p>5. Роль конкуренції в економічному розвитку країни.</p>	2	<p>Практичне заняття 1</p> <p>1. Поняття та сутність конкуренції.</p> <p>2. Основні концепції МК.</p> <p>3. Основні форми конкуренції.</p> <p>4. Основні види конкуренції.</p> <p>5. Роль конкуренції в економічному розвитку країни.</p>		<p>Презентація та захист доповіді за наступною тематикою:</p> <p>4. Види конкурентної поведінки та моделі взаємодії суб'єктів на ринку.</p> <p>5. Характеристика монополій: закрыта, відкрита, білетареальна, природна монополія.</p> <p>6. Еволюція поглядів на</p>	15

				конкуренцію.	
<p>Тема 2. Міжнародна торгівля товарами та послугами на світовому ринку</p> <p>1. Сутність, об'єкти і параметри конкурентного позиціонування компанії.</p> <p>2. Основні складові конкурентного середовища.</p> <p>3. Державна політика у сфері регулювання конкуренції.</p> <p>4. Діагностика конкурентного середовища</p>	-		2	<p>Презентація та захист доповіді за наступною тематикою:</p> <p>3. Вітчизняний досвід розроблення та реалізації програм підвищення конкурентоспроможності підприємства.</p> <p>4. Зарубіжна практика державного сприяння зростанню конкурентоспроможності національних експортерів.</p> <p>Наукові підходи до управління конкурентоспроможністю національної економіки.</p>	15
<p>Тема 3. Конкурентні переваги суб'єктів міжнародного бізнесу</p> <p>1. Сутність поняття «конкурентні переваги».</p> <p>2. Види та джерела конкурентних переваг міжнародних компаній.</p> <p>3. Оцінювання формування конкурентних переваг міжнародних компаній.</p> <p>4. Напрями забезпечення конкурентних переваг</p>	-		2	<p>Підготувати доповіді за наступною тематикою:</p> <p>4. Роль інновацій у забезпеченні конкурентних переваг фірми.</p> <p>5. Шпіонаж та копіювання як джерела надбання конкурентних переваг.</p> <p>6. Джерела формування конкурентних переваг.</p> <p>Властивості та види конкурентних переваг фірми.</p>	15

підприємства. 5. Характеристика методів забезпечення конкурентних переваг підприємства. 6. Суть основних стратегій управління конкурентоспроможністю підприємства.					
Модуль 2. Конкурентна поведінка компаній у міжнародному бізнесі					
Тема 4. Типи конкурентної поведінки суб'єктів міжнародного бізнесу 1. Поняття конкурентної поведінки суб'єктів міжнародного бізнесу. 2. Види та принципи формування конкурентної поведінки міжнародних компаній. 3. Основні типи конкурентної поведінки суб'єктів міжнародного бізнесу.	2			Презентація та захист доповіді за наступною тематикою: 1. Графічний метод оцінки конкурентоспроможності товару. 2. Методи оцінки конкурентоспроможності товару 3. Шляхи підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції. 4. Порядок оцінювання конкурентоспроможності продукції. 5. Методи досягнення конкурентоспроможності продукції. 6. Матричні методи оцінки конкурентоспроможності продукції.	15
Тема 5. Стратегії	-		2	Презентація та захист доповіді за	15

<p>конкурентної поведінки компаній у міжнародному бізнесі</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конкурентна стратегія: поняття і класифікація 2. Характеристика основних моделей конкурентних стратегій суб'єктів міжнародного бізнесу. 			<p>наступною тематикою:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Графічні методи оцінки конкурентоспроможності фірми. 7. Ефективність маркетингової діяльності як показник конкурентоспроможності фірми. 8. Стандарти на систему управління якістю ISO 9000. Призначення та структура галузевих систем стандартів QS 9000, GMP. 9. Системи менеджменту якості. 10. Сертифікація систем якості: поняття, етапи проведення. 	
<p>Тема 6. Тактика конкурентної поведінки суб'єктів міжнародного бізнесу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Тактика конкурентної поведінки та її елементи. 2. Тактичні конкурентні загрози. 3. Особливості деяких моделей тактики конкурентної поведінки суб'єктів бізнесу. 	-		<p>Презентація та захист доповіді за наступною тематикою:</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Стратегічні показники, що впливають на вибір тактики конкурентної поведінки суб'єктів міжнародного бізнесу. 6. Структура системи конкурентних тактик фірми. 7. Ринкові та інституціональні загрози конкурентоспроможності суб'єктів міжнародного бізнесу. 8. Явище «лідера ринку» та типи конкурентної поведінки фірми. 	15

Разом	4		2		90
-------	---	--	---	--	----

Розділ 5. Система оцінювання знань студентів»

Таблиця 5.1 – Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1-3): захист домашнього завдання (3 бали); обговорення матеріалу занять (3 бали); виконання навчальних завдань (3 бали); завдання самостійної роботи (3 бали); тестування (3 бали); поточна модульна робота (10 балів)	30
Модуль 2 (теми 4-6): захист домашнього завдання (3 бали); обговорення матеріалу занять (3 бали); виконання навчальних завдань (3 бали); завдання самостійної роботи (3 бали); тестування (3 бали); поточна модульна робота (10 балів)	30
Поточне оцінювання	60
Екзамен	40
Разом	100

Перелік активностей для отримання додаткових балів

Види робіт	Максимальна кількість балів
Участь у студентському науковому гуртку «Глобус»	5
Участь у наукових студентських конференціях	10
Підготовка наукового проекту	10

Примітка: додаткові бали додаються до загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, яка не може перевищувати 100 балів.

Таблиця 5.2 – Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Дуже добре
74–81	C	Добре
64–73	D	Задовільно
60–63	E	Задовільно достатньо
35–59	FX	Незадовільно з можливістю проведення повторного підсумкового контролю
0–34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни та

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
		проведенням підсумкового контролю

Розділ 6. Інформаційні джерела

1. Артеменко І.А. (2020). Конкуренція та конкурентна поведінка компаній у міжнародному бізнесі. Дистанційний курс. Головний центр дистанційного навчання ПУЕТ. URL: <http://www2.el.puet.edu.ua/st/course/view.php?id=1831>
2. Behavioral Strategy for Competitive Advantage. (2018) / Т. К. Das. Information Age Publishing, Incorporated. 253 p.
3. Competitive Advantage: Strategies, Management and Performance. (2017) / С. Caldwell, V. A. Anderson. Nova Science Publishers, Incorporated. 225 p.
4. Competitive Business Management: A Global Perspective. (2018) / S. M. Brondoni. Taylor & Francis. 228 p.
5. Competitive Tactics to Combat with Rivals. (2020). Your Article Library. URL: <http://www.yourarticlelibrary.com/marketing/competitive-tactics-to-combat-with-rivals/43534>
6. Itucas, C. (2020). Five Forces Model Based Upon Michael E. Porter's Work. Academia.edu. URL: https://www.academia.edu/38586072/Five_Forces_Model_Based_Upon_Michael_E_Porters_Work
7. Kurosawa T. (2019). Industries and Global Competition. A History of Business Beyond Borders. Taylor & Francis. 274 p.
8. OECD (2019). Competition Assessment Toolkit: Volume 1. Principles. URL: <http://www.oecd.org/daf/competition/46193173.pdf>
9. Tul S. (2020). Competition and Competitive Behavior of Companies in International Business. Distance learning course. Головний центр дистанційного навчання ПУЕТ. URL: <http://www2.el.puet.edu.ua/iz/course/view.php?id=568>
10. Walumweya, M., & Phiri, J. (2022). Adopt Effective Competitive Strategies in Response to Environmental Challenges for National Public Broadcasting Corporation in Developing Countries: A Participatory Approach. Open Journal of Business and Management, 10, 175-191. <https://doi.org/10.4236/ojbm.2022.101011>
11. Zangara M. (2021). Strategies for Handling Competition: How Your Business Can Stand Out from the Competition: Guideline on Strategies to Remain Competitive in the Industry. (n.p.): Amazon Digital Services LLC - KDP Print US. 70 p.

Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни

Пакет програмних продуктів Microsoft Office.